

Колокольчікова І.В.

*доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес консалтингу та
міжнародного туризму Таврійського
державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного*

ТУРИЗМ В УКРАЇНІ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID – 19

Туризм, як одна зі складових економічного розвитку України, сьогодні стрімко розвивається. Однак, цей розвиток значно стримують ризики, які мають різне походження. Останні роки найбільший вплив на розвиток туристичної галузі в країні надала пандемія COVID – 19. Це проблема всесвітньої економічної системи, яка створила стратегічну прогалину та вимагає від туристичної галузі нових підходів до пропонування послуг і ведення їх підприємницької діяльності. Усі країни світу без винятку змінюють стратегічні орієнтири з метою адаптування до кризи та пошуку новітніх підходів до пропонування туристичних послуг. Тому цей напрям дослідження з точки зору теоретичних, практичних та наукових досліджень є актуальним та затребуваним під час кризових ситуацій.

Дослідження українських вчених націлено на аналіз ситуації в сфері послуг, що склалась, причин та наслідків зниження попиту на туристичні послуги, оцінки фінансових результатів господарської діяльності суб'єктів цієї підприємницької сфери. С.О. Даніліна, Г.М. Коцюрубенко, О.В.Шикіна [1] досліджують наслідки впливу пандемії на макро рівні, зупиняючись на аспектах фінансово – економічного впливу. В.О. Непочатенко [6] розглядає кризові ситуації як нові можливості та інноваційні підходи до вирішення проблем економічного, соціального характеру. Питанням стратегічного розвитку галузі туризму, його можливостей в умовах обмежених ресурсів займаються такі вчені як В.Ф. Семенова, О.В.Басюк [5], Ю.Ю. Кирилов В.Н. Грановська [8], В.С. Ковешніков, О.С.Ліфіренко, Стукальська Н.М. [2]. Питання логістичних ризиків розглядають Макаренко П.М., Березіною Л. [9], органічного розвитку – Р.І. Олексенко [10] та інші. Однак, аналізу самих стратегічних напрямів розвитку присвячено небагато праць, що і обумовлює акценти, на яких ми зупиняємось.

Світова туристична індустрія з кожним кварталом втрачає прибутки. Так,

за даними Всесвітньої організації туризму ООН у 1 кварталі 2020 року подорожі скоротились на 22%, а прибутки на 57% на всіх ринках. Показник бронювання місць за цей період зменшився: у Світі в цілому на 80%, по Азіатсько – Тихоокеанському регіону – на 97%, по Європі – на 75%, Америці – на 80%, Африці – на 66%. Зайнятість в готелях практично зійшла нанівець. «Згідно зі звітом ЮНВТО щодо пов'язаних із COVID-19 обмежень на пересування, опублікованим 20 квітня 2020 року, 100% усіх міжнародних DESTИНАЦІЙ ввели обмеження на пересування через пандемію: 97 DESTИНАЦІЙ (45%) повністю або частково закрили свої кордони для туристів, 65 DESTИНАЦІЙ (30%) повністю або частково призупинили здійснення міжнародних авіарейсів, 39 DESTИНАЦІЙ (18%) закривають свої кордони за більш диференційованим принципом, забороняючи в'їзд для пасажирів із певних країн походження. Потенційні глобальні наслідки у 2020 році (порівняно з 2019 роком): зменшення кількості прибуттів міжнародних туристів із 850 мільйонів до 1,1 млрд; втрата експортних надходжень від туризму на суму від 910 мільярдів до 1,2 трильйона доларів США; ризик втрати від 100 до 120 мільйонів робочих місць у сфері туризм» [7].

З боку усіх держав туристичний бізнес підтримується у вигляді компенсацій, послаблення податкового тиску та інших заходів. Однак вирішення питання функціонування туристичних фірм, утримання потенційних покупців послуг лягло на плечі самих власників. Через призму стратегічного планування виробничої діяльності українські туристичні фірми можуть обрати одну з трьох конкурентних стратегій, а саме: стратегію лідирування, стратегію диверсифікації або стратегію фокусування. Кожна з цих стратегій враховує можливості та потенціал України, потужності розвитку внутрішнього та екологічного туризму. Останній підхід (стратегія фокусування) дозволить виділити географічно ті регіони України, які б мали у собі історичні, географічні, екологічні особливості та створювали для споживачів туристичних послуг симбіоз традиційних та інноваційних підходів до організації їх відпочинку.

Таким чином, розвиток туристичної сфери у період пандемії COVID – 19, з одного боку, стримується та зазнає значних збитків; а з іншого боку, стає більш диференційованим, диверсифікованим та сфокусованим, має інноваційний характер та динамічність розвитку. А процес подолання кризових ситуацій, заповнення стратегічної прогалини реалізується через пошук нових ніш та сегментів, новітніх підходів до надання послуг, модифікації сприйняття послуги та її споживання потенційними клієнтами.

Список використаних джерел

1. Даніліна С.О., Коцюрубенко Г.М., Шикіна О.В. Фінансово – економічні наслідки пандемії для світової туристичної галузі. Причорноморські економічні студії. 2020. В. 52-1. С. 29-34. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/52_1_2020/6.pdf
2. Ковешніков В.С., Ліфіренко О.С. та Стукальська Н.М. Інноваційні види туризму. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 4. С. 38 - 44. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2016/10.pdf.
3. Колокольчикова І.В. Конкурентні стратегії на ринку туристичних послуг України. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2020. №3. С. 143 -150
4. Колокольчикова І.В. Сталий розвиток ринку туристичних послуг. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. № 2 (42). С. 33-40.
5. Семенова В.Ф., Басюк О.В. Територіальні умови і стратегії розвитку туризму в регіонах. *Вісник Одеського національного університету*. 2014. Т.19. Вип.1 (2). С. 78 - 81.
6. Непочатенко В.О., COVID-19 і туризм: аналіз ситуації та економічні шляхи виходу з кризи. *Ефективна економіка*. 2020. №7. URL: <http://www.economika.com.ua>.
7. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні. 2020. 27с. URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf>.
8. Kyrylov Yu.Y., Hranovska V.H., Kolokolchykova I.V., Sakun A.G., Nikitenko K.S., Katsemir Ya.V. Regional Diversification of Rural Territories with Limited Spatial Location of Green Tourism Objects. *Journal of Environmental Accounting and Management*. 2020. 8(4). P. 351-363.
9. Makarenko Petro, Piliavskui Volodymyr, Berezina Liudmyla, Khorishko Katerina, Kolokolchykova Iryna. Assessment of logistic risks with the purpose of strategic management. *Academy of strategic management journal*. 2019. Volume 18. Issue 3. P. 1 – 7.
10. Oleksenko R., Kolokolchykova I., Syzonenko O. Ukraine in the Context of the World Organic Production of Agricultural Products. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. Springer. Cham. 2019. P. 507-514. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-14918-5_51.